HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואיבעית אימא רב דאמר כר' יהושע [א] דתניא רבי יהושע אומר [א] כל הזבחים שבתורה בין שנטמא בשר וחלב קיים בין שנטמא חלב ובשר קיים זורק את הדם נזיר ועושה פסח נטמא חלב ובשר קיים זורק את הדם נטמא בשר וחלב קיים אין זורק את הדם ואם זרק הורצה נטמאו הבעלים במת לא יזרוק ואם זרק לא הורצה: במוקדשין אינו כן וכו': מתניתין מני רבי יהושע היא [ב] דתניא רבי יהושע אומר [א] כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהן כזית בשר או כזית חלב זורק את הדם כחצי זית בשר וכחצי זית חלב אין זורק את הדם ובעולה אפילו כחצי זית בשר וכחצי זית חלב זורק את הדם מפני שכולה כליל ובמנחה אע"פ שכולה קיימת לא יזרוק [ג] מנחה מאי עבידתה אמר רב פפא מנחת נסכים סלקא דעתך אמינא כיון דקא אתיא מכח זבח כגופיה דזבח דמי קמ"ל חלב מנא לן אמר ר' יוחנן משום ר' ישמעאל ומטו בה משום רבי יהושע בן חנניה דאמר קרא [1] והקטיר החלב לריח ניחוח לה' חלב אע"פ שאין בשר אשכחן חלב יותרת הכבד ושתי כליות מנא לן היכא אמרינן דזרקינן מדקתני ובמנחה אע"פ שכולה קיימת לא יזרוק מנחה הוא דלא אבל יותרת הכבד ושתי הכליות שפיר דמי מנא לן רבי יוחנן דידיה אמר אמר קרא לריח ניחוח כל שאתה מעלה לריח ניחוח ואיצטריך למכתב חלב ואיצטריך למכתב ריח ניחוח דאי כתב רחמנא חלב הוה אמינא חלב אין יותרת הכבד ושתי הכליות לא כתב רחמנא לריח ניחוח ואי כתב רחמנא לריח ניחוח הוה אמינא כל העולין לריח ניחוח ואפי' מנחה כתב רחמנא חלב: **מתני'** [ב] נטמא קהל או רובו או שהיו הכהנים טמאים והקהל טהורים יעשו בטומאה נטמא מיעוט הקהל הטהורין עושין את הראשון והטמאין עושין את השני: **גמ'** ת"ר [ג] הרי שהיו ישראל טמאין וכהנים וכלי שרת טהורין או שהיו ישראל טהורין וכהנים וכלי שרת טמאין ואפילו ישראל וכהנים טהורין וכלי שרת טמאין יעשו בטומאה [ד] שאין קרבן ציבור חלוק אמר רב חסדא [ד] לא שנו אלא שנטמא הסכין בטמא מת דרחמנא אמר [2] בחלל חרב [ה] חרב הרי הוא כחלל וקא מטמא לגברא דמעיקרא כי מיתעביד ⊖ בטומאת הגוף דכרת קא מיתעביד [ה] אבל נטמא הסכין בטומאת שרץ דבשר הוא דמטמיא ליה לגברא לא מטמיא ליה טהורין עביד טמאין לא עביד מוטב יאכל בטומאת בשר בלאו ואל יאכל בשר בטומאת הגוף שהוא בכרת אלמא קסבר רב חסדא [ו] טומאה דחויה היא בציבור וכן אמר ר' יצחק טומאה דחויה היא בציבור ורבא אמר אפילו טמאין נמי עבדי מאי טעמא דכתיב [3] והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף והבשר כל טהור יאכל בשר [ז] כל היכא דלא קרינן ביה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל לא קרינן ביה והבשר כל טהור יאכל בשר כל היכא דקרינן ביה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל קרינן ביה והבשר כל טהור יאכל בשר [ח] איתמר הרי שהיו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין רב אמר מחצה על מחצה כרוב ורב כהנא אמר מחצה על מחצה אינו כרוב רב אמר מחצה על מחצה כרוב [ט] [ו] הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן ור"כ אמר מחצה על מחצה אינו כרוב טהורין עושין את הראשון וטמאין עושין את השני איכא דאמרי אמר רב כהנא מחצה על מחצה אינו כרוב טהורין עושין את הראשון

וטמאין

ואיבעית אימא רב דאמר. אם זרק הורצה: **כרבי יהושע.** דאית ליה אכילת פסחים לא מעכבא: שלמי נזיר תחילתן לאכילה דבעי שילוח שערו תחת הדוד שהשלמים מתבשלין בו כדכתיב (במדבר ו) ולקח את שער ראש נזרו ונתן על האש וגו' ועוד בעי תנופת זרוע בשלה אלמא צריך שיהא בשר טהור בשעת זריקה שיהא ראוי למצוה האמורה בו: **ואם זרק הורצה.** דהני לא מעכבי: **נטמאו בעלים במת.** דלא חזו למיכל לאורתא דטומאתן שבעה: **ואם זרק לא הורצה.** דאע"ג דאכילתו לא מעכבא גברא דחזי לאכילה בעינן ורחמנא דחייה לטמא נפש לפסח שני ובנזיר נמי כתיב (שם) כי ימות מת עליו וגו' דסותר את נזירותו: **חצי זית בשר וחצי זית חלב אין זורק הדם.** דאכילת אדם ואכילת מזבח לא מצטרפין: **אפי' כולה קיימת לא יזרוק.** את הדם עליה: **מנחה מאי עבידתיה.** בזריקת דם: **מנחת נסכים.** הבאה עם הזבח מהו דתימא כזבח דמיא ותיהוי במקום זבח להכשיר את הדם: **חלב מנא לן.** דהוי שיור להכשיר זריקת דם: **והקטיר החלב.** גבי זריקת דם כתיב דכתיב וזרק הכהן את הדם וגו' עד והקטיר החלב לריח ניחוח: **יותרת הכבד ושתי הכליות מנא לן.** מדאיצטריך ליה למיתני מנחה לא הויא שיור מכלל דסבירא ליה דהני דגופיה דזבח נינהו הוי שיור: **אמר קרא.** בהאי קרא גופיה והקטיר החלב לריח ניחוח: **מתני' יעשו בטומאה.** ואפי' טמאין יחידין דהא פסח דטהורין גופיה בטומאה אתי משום כהנים: **גמ' שאין קרבן לצבור.** הבא בטומאה חלוק מאחר שקרבן רובן בא בטומאה אף היחיד עושה בטומאה: **לא שנו.** דמשמע משום טומאת כלי שרת עבדי כולהו בטומאה: **אלא שנטמא סכין בטמא מת.** שהוא אב הטומאה דנעשה אף הסכין אב הטומאה לטמא אדם: **דרחמנא אמר בחלל חרב.** למידרש מיניה דכלי מתכת המיטמא במת נעשה כיוצא בזה שנגע בו: **טומאה דחויה היא בצבור.** בקושי הותרה וכל כמה דאפשר לאהדורי אטהרה או אטומאה קלה מהדרינן: **קרינא ביה והבשר כל טהור יאכל בשר.** ולא טמא: **הללו עושין לעצמן.** בטהרה והללו עושין לעצמן בטומאה. טהורים לא עבדי בטומאה דהוי כרוב ורוב טהורין לא עבדי בטומאה וטמאין לשני לא מידחו משום דהוו נמי רובא ורובא לשני לא מידחו: **טהורין עושין הראשון.** בטהרה דאי נמי מיעוטא נינהו אית להו למעבד הראשון בטומאה וכל שכן כי עבדי בטהרה שפיר דמי: **וטמאין עושין את השני.** דכיון דאינן כרוב נידונין כמיעוט ונידחין לשני:

וטמאין

נזיר ועושה פסח נטמא בשר וחלב קיים אינו זורק כו'. ריב"א אומר דלא גרס נזיר דאין חילוק בזה בין נזיר לשאר קרבנות ומה שפירש רש"י דבעי שילוח שערו תחת הדוד אין נראה שיהא עיכוב ומה שפי' נמי משום תנופה הא כל שאר שלמים נמי בעו תנופה ולא אשכחן תנא דאית ליה תנופה בנזיר מעכבת אלא ר"א בסוף ג' מינים (נזיר דף מו.) ובתוספתא לא גרס נזיר:

או שהיו כהנים טמאים יעשו בטומאה. אע"פ שיכולין ליזהר ⊖ שלא יגעו בבשר כיון דאישתראי טומאת אימורים אישתראי נמי טומאת בשר דאמר במי שהיה טמא (לקמן דף לו.) כל היכא דאישתראי טומאת בשר אישתראי טומאת אימורים משמע שהם שוים:

אלא שנטמא סכין בטמא מת כו'. תימה ⊖ א"כ מאי אפי' דקאמר היינו רישא ממש היו ישראל טהורים וכהנים וכלי שרת טמאים כיון דמיטמא גברא מחמת סכין:

בטומאת הגוף דבכרת מיתעביד. וא"ת ישחוט בסכין ארוכה ולא יצטרך ליכנס לעזרה אי נמי יאחוז הסכין בפשוטי כלי עץ וישחוט ואומר ר"י דאין פנאי לכל הפסחים לשחוט בענין זה [א] ואף להביא סכינים אחרים אין פנאי:

וטמאין

מסורת הש"ס

א) לעיל סב. עז:, ב) זבחים כה: קט. מנחות ט. כו. מעילה טו: [בכורות לט: תוספתא פ"ו ה"ג תוספתא זבחים פ"ד ה"ב], ג) [מנחות כו. כל הסוגיא], ד) [לקמן עמוד ב' מנחו' יד: טו.], ה) [לעיל יד: וש"נ], ו) [לקמן פ. יומא ו: ז: מו: זבחים לג.], ז) [כל היכא דקרינן ביה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל קרינן ביה והבשר כל טהור יאכל בשר וכל היכא דלא קרינן וכו' לא קרינן ביה וכו' כצ"ל וכ"א בילקוט], ח) חולין כט., ט) [לקמן פ.],

גליון הש"ס

גמ' בטומאת הגוף דבכרת. עי' ר"ש פ"א מ"ד דאהלות: תום' ד"ה או שהיו וכו' שלא יגעו בבשר. ולא זכיתי לעמוד על עומק דבריהם הקדושים הא אין היתר מצד טומאת בשר שהוא בלאו רק משום דטומאת גברא דהוא בכרת ואם כן לא תלי כלל ביכולים ליזהר בנגיעת בשר אם לא ואף אם זר ישחוט מכל מקום הזריקה מתעביד בטומאת הגוף דבכרת: שם ד"ה אלא שנטמא וכו' אם כן מאי אפילו. ק"ל הא בדיבור שלאח"ז הקשו לשחוט בסכין ארוכה וכו' ואם כן זהו גופא החידוש דבכהנים טמאים א"א בלא דחיית כרת דהא יצטרכו לזרוק בטומאה אבל בסכין טמא ס"ד דלא לדחי דהא אפשר בסכין ארוכה והזורק יהיה כהן אחר שהוא טהור מכל מקום דחיא לכרת כתירוצא דתוספות כאן דאין פנאי וצ"ע:

הגהות הגר"א

[א] גמ' כל הזבחים כו' זורק את הדם פסח נטמא חלב כו' כצ"ל:

מוסף רש"י

שנשתייר מהן. בשעת זריקה, אבל אם נטמא כל הבשר והחלב או שאבד לא יזרוק, ר' יהושע לטעמיה דדריש ועשית עולותיך הבשר והדם, אם אין בשר אין דם (זבחים כה: קט.) ובזבחים כתיב (דברים יב) ודם זבחיך ישפך והבשר תאכל, הזקיקן הכתוב זה לזה (שם קט.). **כזית בשר.** דאיכא כדי אכילת אדם **או כזית חלב.** דאיכא כדי אכילת מזבח (בכורות לט: מעילה טו:) דכתיב וזרק הכהן את הדם וגו' והקטיר החלב, אע"פ שאין בשר זורק עליו את הדם (זבחים קט:). **זורק את הדם.** דקרינא ביה הבשר והדם (מנחות כו.). **כחצי זית כו' אין זורק את הדם.** שאין אכילה והקטרה מצטרפין (שם) שאין אכילת אדם ואכילת מזבח מצטרפין, זריקת דם אינה אלא להתיר אימורים למזבח ובשר לאדם, וכיון דאבדו שניהם זריקה למה (מנחות ט.). **ובעולה.** דלית בה אכילת אדם (מעילה טו:) דבין בשר בין חלב כולהו למזבח סלקי, מצטרפים (מנחות ט.). **ובמנחה אע"פ שכולה קיימת.** ואין שם כלום מן הבשר, לא יזרוק (מעילה טו:). **מנחה מאי עבידתה.** מאי זריקת דם איכא במנחה (זבחים קט: מנחות שם). **מנחת נסכים.** כלומר האי דקאמר ובמנחה אפילו כולהו קיימא כו' באותה מנחה הבאה בנסכים קאמר, כדכתיב ומנחתם סולת וגו' (מעילה טו:) שבאה עם הזבח ואבד בשר הזבח והמנחה קיימת לא יזרוק את הדם בשבילה דלאו גופא דזביחה הוא (זבחים קט: וכעי"ז מנחות ט.). **סלקא דעתך אמינא כו' כגופיה דזבח דמי.** דתיהוי במקום בשר כאילו נשתייר בשר (מנחות כו.) ואע"ג דלא נשתייר מן הבשר כלום יזרוק עליה את הדם, קמ"ל דלא (מעילה טו:). **בחלל חרב.** הקיש חרב לחלל, מתכת שנגע במת הרי הוא אבי אבות הטומאה כמת עצמו, ושנגע בטמא מת הרי הוא אב הטומאה כמוהו, גזירת הכתוב הוא במתכת אבל טומאת מת ולא אבל שאר טומאות (לעיל יד:) טומאות של מת הראויות לטמא כלי, כגון מת והנוגע בו דהוי מיהא אב הטומאה, אם נגע בהם מתכות נעשה כיוצא בו, אבל ראשון ושני אין מטמאים כלים (חולין ג.). **טומאה דחויה היא בציבור.** כלומר בקושי נדחית אלא דיחוי בעלמא על ידי נשיאות עון, שהצריך מרצה, ולא בהיתר גמור (זבחים לג.) אף על פי שקרבן צבור דוחה אותה בקושי הותרה ולא היתר גמור, וכל מה דמצינו להדורי מהדרינן שיעשה בטהרה (יומא ו: מו: וכעי"ז לעיל עז.). **מחצה על מחצה כרוב.** וטהורים עושין לעצמן בטהרה וטמאין עושין לעצמן בטומאה ולא מידחו לפסח שני כיחידין (חולין כט.).

עין משפט נר מצוה

נא א מיי' פ"א מהלכות פסולי מוקדשין הלכה ל:

נב ב ג ד מיי' פ"ז מהלכות ק"פ הלכה א ופ"ד מהלכות ביאת המקדש הלכה יב:

נג ה מיי' פ"ז מהלכות ק"פ הלכה ט:

נד ו שם הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת הַדָּם עַל מִזְבַּח יְיָ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְטִיר הַחֵלֶב לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַייָ: ויקרא יז ו
2. וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בַּחֲלַל חֶרֶב אוֹ בְמֵת אוֹ בְעֶצֶם אָדָם אוֹ בְקָבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים: במדבר יט טז
3. וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר: ויקרא ז יט

מוסף תוספות

א. דבטורח גדול שוחטין כך. תוס' שאנץ.

רבינו חננאל

ואי בעית אימא רב דאוקמה למתני' לכתחלה אבל דיעבד אם זרק הורצה כר' יהושע אמרה דתניא ר' יהושע אומר נזיר ועושה פסח נטמא בשר וחלב קיים אינו זורק את הדם נטמא חלב ובשר קיים זורק את הדם ואם זרק הורצה נטמאו בעלים במת לא יזרק ואם זרק הורצה. **ובמוקדשין אינו כן** אע"פ שנטמא בשר וחלב קיים זורק את הדם. **תניא ר' יהושע אומר** כל הזבחים שבתורה כו', פשוטה היא. **[ובמנחה]** פי' ובמנח(ו)ת נסכים הבאה עם הזבח והמנחה כלה קיימת לא יזרק, מהו דתימא כי גופיה דזבח דמיא קמ"ל דלא. ואסיקנא ואי כתב רחמנא לריח ניחוח הוה אמינא כל העולין ואפילו מנחה, כתב רחמנא חלב. **מתני'** נטמא קהל או **רובו** או שהיו הכהנים טמאין והקהל טהור יעשה בטומאה כו'. **ת"ר** הרי שהיו ישראל טמאין וכהנים וכלי שרת טהורין או שהיו ישראל טהורין וכהנים וכלי שרת טמאין יעשו בטומאה שאין קרבן ציבור חלוק. **אמר רב חסדא לא שנו** כלי שרת טמאין יעשו בטומאה אלא בסכין שנטמאת בטמא מת, דרחמנא אמר בחלל חרב דחרב הרי הוא כחלל, ומטמאה הסכין לאדם, דכי קא מתעביד בטומאת הגוף מתעביד. דתניא בשאר ספרי דבי רב מגיד שהחרב טמאה טומאת שבעה והנוגע בחרב טמא טומאת שבעה. **אבל אם נטמא הסכין בטומאת שרץ** שאינו מטמא בטומאת סכין אלא הבשר, אבל האדם לא, דאין כלי הבא מחמת שרץ מטמא אדם וכבר פירשנוה בפ"א. טהורין עושין הפסח טמאין אין עושין מוטב יאכל בטומאת בשר בלאו, שנאמר והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, ואל יאכל בטומאת הגוף שהוא בכרת, שנאמר והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטומאתו עליו ונכרתה הנפש ההיא וגו'. אלמא קסבר רב חסדא טומאה דחויה היא בצבור. **ורבא [אמר] אפילו** הטמאים טומאת הגוף נמי עבדי, כל היכא דקרינא ביה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל הוא דבעינא והבשר כל טהור יאכל בשר, כלומר יאכלנו בטהרה ואל יאכלנו בטומאה. אבל היכא דהותרה טומאת בשר לא בעינן לדקדק על טומאת הגוף. **איתמר** הרי שהיו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין, רב אמר מחצה על מחצה כרוב [טהורין] הללו עושין לעצמן בטהרה והללו עושין לעצמן בטומאה בראשון. רב כהנא אמר מחצה על מחצה אינו כרוב טהורין עושין את הראשון וטמאין עושין את השני. איכא דאמרי רב כהנא אמר מחצה על מחצה אינו כרוב טהורין עושין את הראשון